

Negre és el color

De novel·les de gènere (que són lectures habituals d'estiu) n'hi ha de bones i de dolentes, n'hi ha que estan ben escrites i n'hi ha que semblen voler insultar la intel·ligència del lector. Exactament com passa amb la literatura pretesament de qualitat, la que defuig les etiquetes i menysprea els qui volen acostar-se a un públic més ampli.

I entre els gèneres més populars no cal dir que destaca la novel·la policíaca (o novel·la negra), la qual ha viscut, els darrers anys, una revifalla considerable. Aquest gènere va néixer a la segona meitat del segle XIX, amb autors com Edgar A. Poe o Arthur Conan Doyle i històries que giren al voltant d'un enigma que cal resoldre. A principis del segle XX, a Catalunya, tot i que no hi havia ningú que n'escrivís, les novel·les policíacques eren molt populars, com constata Josep Pla, amb cert menyspreu, en el seu imprescindible *Quadern gris*: «La gent s'ha donat, ara, a llegir novel·les policíacques. És una cosa nova en el país. La sensibilitat de la gent, després de la guerra, sembla molt més grollera». És clar que Pla es refereix a les novel·les d'enigma («Pel meu gust, si els detectius d'aquestes novel·les fessin de tant en tant un paper ridícul, serien molt més simpàtics. Però no n'erren ni una i totes se les pensen»), i aventura un nou model que, per a ell, seria més interessant: «Aquestes novel·les tindrien encara més compradors si alguna vegada plantegessin les coses, no pas des del punt de vista de l'indefectible triomf de la policia, sinó des del punt de vista dels interessos dels lladres». I és segur que Josep Pla no va tenir-hi res a veure, però al cap de molt pocs anys que posés per escrit el seu parer, als EUA (amb autors del calibre de Dashiell Hammett o Raymond Chandler) començaven a publicar-se novel·les policíacques amb un alt contingut social, on no tot girava al voltant d'un misteri i que sovint se centraven en el delinqüent. Era el naixement del que més endavant s'ha conegut com a novel·la negra o de violència social. En català, vam haver d'esperar la voluntariosa i militant aportació de Rafael Tasis i Manuel de Pedrolo que, als anys cinquanta i seixanta, van fer les primeres aportacions al gènere en la nostra llengua. I va ser als anys setanta i vuitanta, amb autors com Jaume Fuster o Andreu Martín, que la novel·la negra va consolidar-se en català.

Potser ha estat el boom de la novel·la escandinava, o potser les possibilitats que per al gènere ofereix el món i el moment històric que vivim. El cas és que amb el nou mil·lenni s'ha recuperat la moda fins al punt que ara mateix, en català, hi ha un premi literari (el Crims de Tinta) dedicat a la novel·la negra i sufragat, curiosament, pel Departament d'Interior de la Generalitat.